

باسمه تعالی

ویژگی‌نامه عملکرد سال ۱۴۰۱

به همراه معرفی مرکز

تهیه و تنظیم: اداره مدیریت ریسک، تدوین راهبردها و پایش پایداری بدهی‌های دولت

شنبه ۲۶ فروردین ۱۴۰۲

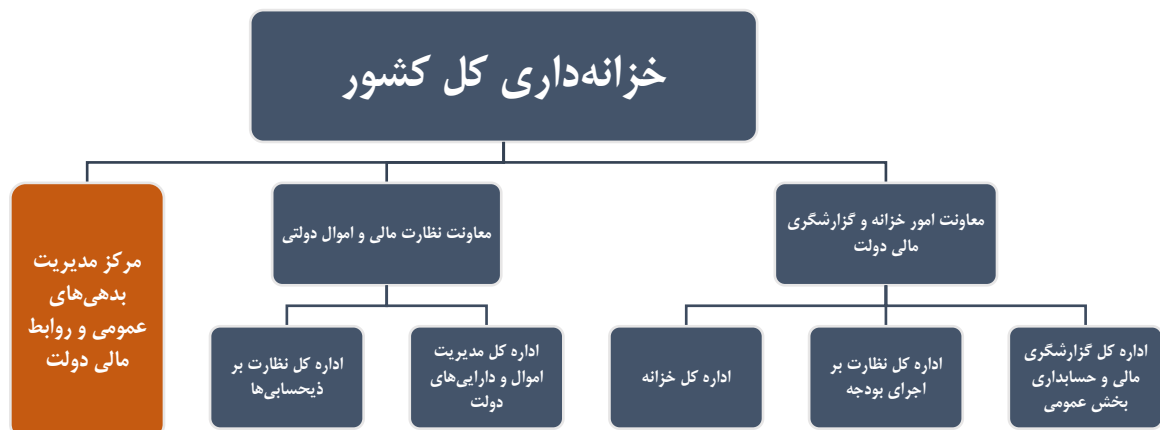
<https://iridmo.mefa.ir>

Riskmgn@mefa.gov.ir

۱ تاریخچه

بدهی‌ها به عنوان یکی از طبقات اصلی صورت‌های مالی واحدهای گزارشگر با هر ساختار و فعالیتی از اهمیت خاصی برخوردار است و تصمیم‌گیری‌های مدیریت مالی، بدون توجه به این عنصر فاقد کارایی و اثربخشی لازم است. با توجه به اهمیت تامین به موقع منابع در بخش دولتی، مدیریت بدهی‌ها و تعهدات نیز در این بخش بسیار ضروری و حساس می‌باشد. با توجه به اینکه تا پایان سال ۱۳۹۳ نظام حسابداری دستگاه‌های اجرایی بخش دولتی بر مبنای نقدی تعدیل شده بوده است، لذا عملاً امکان ثبت و گزارش ارقام بدهی‌های دستگاه‌های اجرایی بخش دولتی و نیز کل دولت امکان پذیر نبوده است. با استقرار نظام حسابداری تعهدی مبتنی بر استانداردهای حسابداری بخش عمومی در کلیه دستگاه‌های اجرایی بخش عمومی از ابتدای سال ۱۳۹۴، به تدریج که نظام حسابداری تعهدی استقرار یافت، بسترهای لازم برای تبادل اطلاعات دستگاه‌های اجرایی با وزارت امور اقتصادی و دارایی فراهم گردید و اطلاعات مربوط به بدهی‌های دولت بصورت دقیق و قابل اتکاء در اختیار مدیران ارشد بخش دولتی (در سطوح مجاز) قرار گرفت. بر این اساس به موجب مصوبه شماره ۵۰۱۸۳/ت/۲۳۶۰۹ مورخ ۱۳۹۳/۳/۴ هیات محترم وزیران تشکیل واحد سازمانی جداگانه در وزارت امور اقتصادی و دارایی ذیل خزانه‌داری کل کشور به منظور احصاء، ثبت و نگهداری متمرکز خلاصه حساب بدهی‌ها و تعهدات قانونی دولت به تصویب رسید. در راستای اجرای تصویب نامه یادشده وزارت امور اقتصادی و دارایی با تشکیل کارگروه ویژه نسبت به بررسی ساختار و وظایف سازمانی مناسب اقدام و مراتب را به سازمان مربوط ارسال نمود که شرح وظایف (کلی) و تشکیلات تفصیلی سازمانی آن پس از تصویب، برای اجرا ابلاغ گردید. علاوه بر مصوبه یاد شده در قانون "رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور" مصوب اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۴، وزارت امور اقتصادی و دارایی مکلف گردید از ابتدای سال ۱۳۹۵ واحد جداگانه‌ای برای احصاء و ثبت خلاصه مطالبات و بدهی‌های دولت تشکیل و نسبت به ارائه گزارشات سه ماهه و سالانه به مراجع ذیصلاح قانونی در موعد مقرر اقدام نماید.

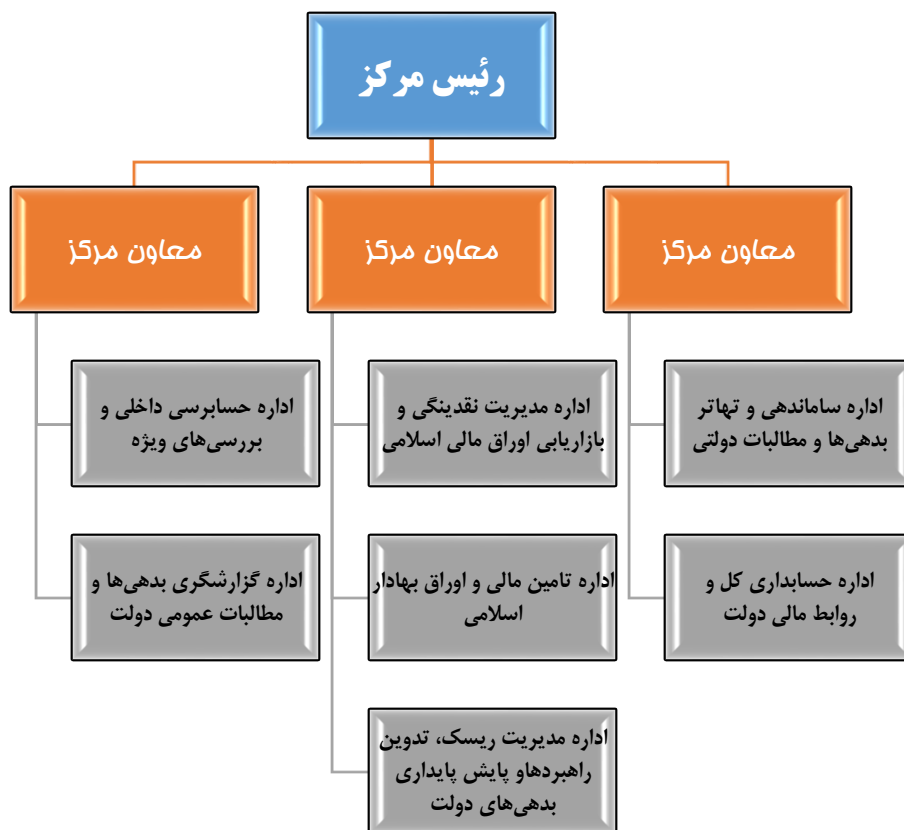
۲ شرح وظایف

اهم وظایف مرکز مدیریت بدهی‌های عمومی و روابط مالی دولت عبارتند از:

۱. احصاء، بررسی و نگهداری حساب بدهی‌ها و مطالبات دولت و تهیه و بروزرسانی جدول بدهی‌ها و مطالبات دولت و شرکت‌های دولتی بر اساس ماده (۱) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و آیین نامه اجرایی آن.
۲. مدیریت اوراق بهادار اسلامی دارای تضمین دولت نظیر اسناد خزانه اسلامی، اوراق مشارکت و انواع صکوک اسلامی.
۳. مدیریت ابزارهای تسویه و تهاتر بدهی‌ها و مطالبات دولت نظیر حکم بند (پ) ماده (۲) و ماده (۶) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور.
۴. عمل به تکالیف مربوط به تنظیم روابط مالی دولت، تسویه و اعمال حساب آن براساس حکم ماده (۱) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲)، قوانین بودجه سنواتی یا سایر قوانین مرتبط که بر عهده خزانه‌داری کل کشور و یا وزارت امور اقتصادی و دارایی گذاشته می‌شود و در سایر مراجع ذی‌ربط ثبت آن اعمال نشده است.

۳ ساختار سازمانی

مرکز مدیریت بدهی‌های عمومی و روابط مالی دولت در سال ۱۳۹۴، به استناد ماده ۱ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقاء نظام مالی کشور تشکیل و دارای ۳ معاون و ۷ اداره تخصصی به شرح ذیل می‌باشد:

۴ معرفی ادارات

۴,۱ اداره گزارشگری بدهی‌ها و مطالبات عمومی دولت

اداره گزارشگری بدهی‌ها و مطالبات عمومی دولت، از مهمترین ادارات مرکز محسوب می‌شود. کلیه اقلام و آمار اطلاعاتی دولت در مورد بدهی‌ها و مطالبات دولت و شرکت‌های دولتی، منوط به تهیه و بروزرسانی اطلاعات در این اداره می‌باشد. با تشکیل این اداره از سال ۱۳۹۴ مجموعه آمار در مورد بدهی‌ها و مطالبات دولت بطور متمرکز و منسجم تهیه گردید و در حال حاضر تنها مرجع جامع ارائه این گزارش در کشور محسوب می‌شود. افزایش توانمندی دولت در فرآیند احصاء، تمرکز و گزارش به موقع اطلاعات بدهی‌ها و مطالبات دولت، شرکت‌های دولتی و در مجموع کل بخش عمومی از

مهمترین اهداف دولت و به خصوص وزارت امور اقتصادی و دارایی در دهه اخیر بوده است که به منظور فراهم نمودن این هدف، تهیه و ارائه گزارش بدهی‌ها و مطالبات دولت و شرکت‌های دولتی ضرورت می‌یابد. همچنین تنظیم و تدوین این گزارش از جمله اقدامات و رسالت‌های برجسته این اداره می‌باشد.

این اداره همچنین تهیه و بروزرسانی گزارش - بدهی‌ها و مطالبات دولت و شرکت‌های دولتی براساس ماده ۱ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور و آیین‌نامه اجرایی آن در مقاطع فصلی/سالانه به منظور ارایه به مراجع ذیصلاح قانونی، نظارت، بررسی و کنترل اطلاعات موضوع بند یک مرتبط با دستگاههای اجرایی ملی و دستگاه‌های اجرایی استانی، محاسبه و اعلام نسبت بدهی به GDP، تهیه گزارش‌های آماری و تحلیلی درچارچوب اهداف و وظایف مرکز و ارائه گزارش‌های کیفی و کمی از میزان بدهی و مطالبه هر واحد گزارشگر و همچنین بدهی و مطالبه هر شخص حقیقی و حقوقی مشخص براساس اطلاعات ثبت شده در سامانه سماد را برعهده دارد.

در راستای شفافیت گزارش‌دهی بخش عمومی این اداره اطلاعات شفاف از بدهی و مطالبات مجموعه دولت و شرکت‌های دولتی براساس طبقات اشخاص مصرح در ماده قانونی به ریز اشخاص طرف حساب به منظور برنامه ریزی و سیاستگذاری اقتصادی در مقاطع فصلی و سالانه تهیه نموده که بر این اساس در اجرای ماده (۱) قانون مذکور از آبان ماه ۱۳۹۴ تا پایان سال ۱۴۰۱ - بالغ بر ۳۶ فقره گزارش فصلی و سالانه بر مبنای اطلاعات دریافتی از بیش از ۴۵۰۰ نقطه گزارشگری از سراسر کشور، برای مراجع قانونی مربوط ارسال شده است. آخرین گزارش سالانه مربوط به اطلاعات پایان سال ۱۴۰۰ دستگاه‌های اجرایی تکمیل و در اجرای حکم بند (پ) ماده (۱) مذکور برای رئیس‌جمهور محترم و برای بهره‌مندی در تنظیم لایحه بودجه سال ۱۴۰۲ در ۳۰ آبان ماه سالجاری برای رئیس‌جمهور محترم ارسال گردیده است. همچنین گزارش سالانه نسبت بدهی سالانه دولت و شرکت‌های دولتی به تولید ناخالص داخلی، در اجرای آیین‌نامه بند (ت) ماده (۸) قانون برنامه ششم توسعه، تهیه و برای برنامه‌ریزی مالی به سازمان برنامه و بودجه کشور ارسال می‌گردد. علاوه بر این تهیه گزارش ماهانه نسبت بدهی دولت و شرکت‌های دولتی به تولید ناخالص داخلی در اجرای قوانین بودجه سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ کل کشور و با هدف رصد میزان نسبت بدهی از اقدامات این اداره بوده است. شایان ذکر است مجموعه گزارش‌های تکلیفی موصوف در مقاطع مربوط برای مراجع ذیربط ارسال گردیده است.

۴,۲ اداره حسابرسی داخلی و بررسی های ویژه

گسترش فعالیت دستگاه های اجرایی، توسعه و پیچیدگی روزافزون سازمان ها، پیشرفت مستمر فن آوری، کمبود منابع و وجود انواع خطرات تهدید کننده اهداف و سیاست های سازمان، امروزه سبب شده تا تمرکز مدیران به مسایل بی شماری معطوف شده و کنترل مستقیم و انفرادی و ارزیابی کارایی و اثربخشی دستگاه ها غیرممکن شود. وجود یک سیستم کنترل

داخلی کارا و اثربخش نه تنها در آسیب پذیری حداقلی سازمان از رویدادهای غیرمنتظره نقشی مهم ایفا می کند بلکه باعث افزایش کارایی، کاهش ریسک از دست دادن دارایی ها، دستیابی به اطمینان معقول از روند صحیح فعالیت ها، رعایت قوانین و مقررات و تحقق اهداف سازمانی به گونه ای اطمینان بخش خواهد شد. به همین دلیل امروزه نیاز به استقرار سیستم کنترل داخلی اثربخش به عنوان جزئی لاینفک از سیستم مدیریت کارا مورد توجه جدی قرار گرفته است و مدیران دستگاه های اجرایی با توجه به مسئولیت خود و در راستای دستیابی به اهداف سازمان و به منظور جلوگیری از تقلب و تبانی احتمالی، اتلاف منابع سازمان و جهت حصول اطمینان از تخصیص بهینه منابع به کنترل های داخلی متکی می باشند.

در همین راستا و در مدیریت بدهی های عمومی و روابط مالی دولت اولین تجربه در خصوص حسابرسی داخلی بخش عمومی با ایجاد اداره حسابرسی داخلی و بررسی های ویژه در سال ۱۳۹۶ کلید خورد. حسابرسی داخلی از بدو تشکیل، با طیف گسترده ای از مسئولیت ها رو به رو بوده است که اهم آنها به شرح ذیل می باشد:

۱- احصاء فرآیندهای کاری ادارات مرکز و تهیه نمودار گردش کاری (فلوچارت) آن ها.

۲- تهیه چک لیست های رسیدگی با استفاده نمودارهای گردش کاری.

۳- حسابرسی بر مبنای چک لیست ها. تاکنون تعداد **۶۰ فقره** گزارش رسیدگی به عملکرد ادارات تهیه شده است.

۴- بروز رسانی گزارشات مربوط به پروژه های اقتصاد مقاومتی در مقاطع ماهانه.

۵- تهیه منشور حسابرسی داخلی.

۶- راستی آزمایی اطلاعات ارسالی در سامانه مدیریت اطلاعات بدهی ها و مطالبات دولت (سماد).

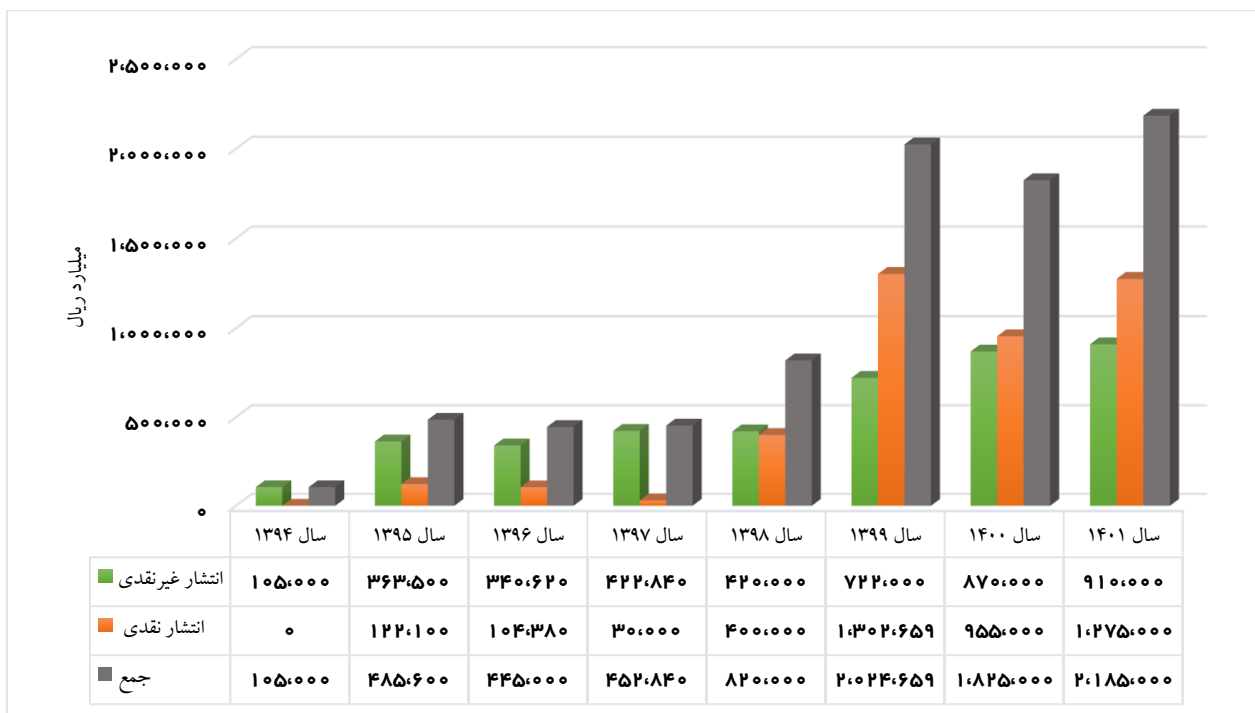
۴,۳ اداره مدیریت نقدینگی و بازاریابی اوراق مالی اسلامی

پس از شکل گیری مرکز مدیریت بدهی های عمومی و روابط مالی دولت، وظیفه مدیریت اوراق بهادار اسلامی دارای تضمین دولت نظیر اسناد خزانه اسلامی، اوراق مشارکت و انواع صکوک اسلامی به صورت متمرکز در مجموعه دولت بر عهده مرکز مذکور قرار گرفت. انتشار اوراق بهادار اسلامی در مجموعه دولت از نظر ماهیت انتشار به دو گروه **نقدی و غیرنقدی (تحویل به طلبکار)** تقسیم می شوند. اوراق نقدی به منظور تامین نقدینگی دولت در بازار پول و سرمایه منتشر و وجوه حاصله پس از واریز به حساب های خزانه و در چارچوب تخصیص های صادره صرف موضوع انتشار اوراق

خواهد شد. اوراق غیرنقدی (تحویل به طلبکار) به منظور تسویه مطالبات اشخاص حقیقی و حقوقی از دولت به ذینفعان واگذار می‌شود. مدیریت انتشار نقدی اوراق دولتی بر عهده اداره مدیریت نقدینگی و بازاریابی اوراق مالی اسلامی است. انتشارهای اوراق غیر نقدی دولت نظیر اسناد خزانه اسلامی نیز از طریق اداره تامین مالی و اوراق بهادار اسلامی انجام می‌شود که در ادامه به معرفی اداره یادشده خواهیم پرداخت. اداره مدیریت نقدینگی و بازاریابی اوراق مالی اسلامی همواره سعی بر آن داشته تا با رصد مستمر بازارهای پولی و مالی کشور، شناسایی خریداران بالقوه اوراق دولتی از طریق بازاریابی فعالانه و پایش منابع و مصارف وجوه نزد خزانه‌داری کل کشور، نقدینگی لازم جهت پوشش غیر تورمی کسری بودجه را تامین و از استقرار بی‌رویه دولت از بانک مرکزی و افزایش پایه پولی جلوگیری نماید. مهمترین وظایف اداره مذکور به شرح ذیل می‌باشد:

۱. رصد و تحلیل بازار مالی کشور (بازار پول و بازار سرمایه).
۲. تدوین برنامه انتشار و مدیریت انتشار اوراق بهادار اسلامی نقدی (ارزی - ریالی) دولت.
۳. کسب و حفظ رتبه اعتباری مطلوب برای انتشار اوراق مالی اسلامی (ارزی - ریالی) دولت.
۴. اهتمام برای توسعه و حفظ سهم بازار بدهی (بازار اوراق بهادار اسلامی) در نظام تامین مالی کشور.
۵. توسعه و حفظ روابط با نهادهای مالی داخلی و بین‌المللی.
۶. پیش بینی مبالغ مورد نیاز برای تسویه اصل و فرع اوراق بهادار اسلامی منتشره.
۷. تهیه گزارش‌های آماری و تحلیلی.

لازم به ذکر است که از زمان تاسیس مرکز مدیریت بدهی‌های عمومی و روابط مالی دولت تا کنون، مبلغ ۸,۳۴۳,۰۹۹ میلیارد ریال شامل ۴,۱۸۹,۱۳۹ میلیارد ریال اوراق نقدی و ۴,۱۵۳,۹۶۰ میلیارد ریال اوراق غیر نقدی منتشر شده است که در نمودار ذیل ارایه می‌شود:

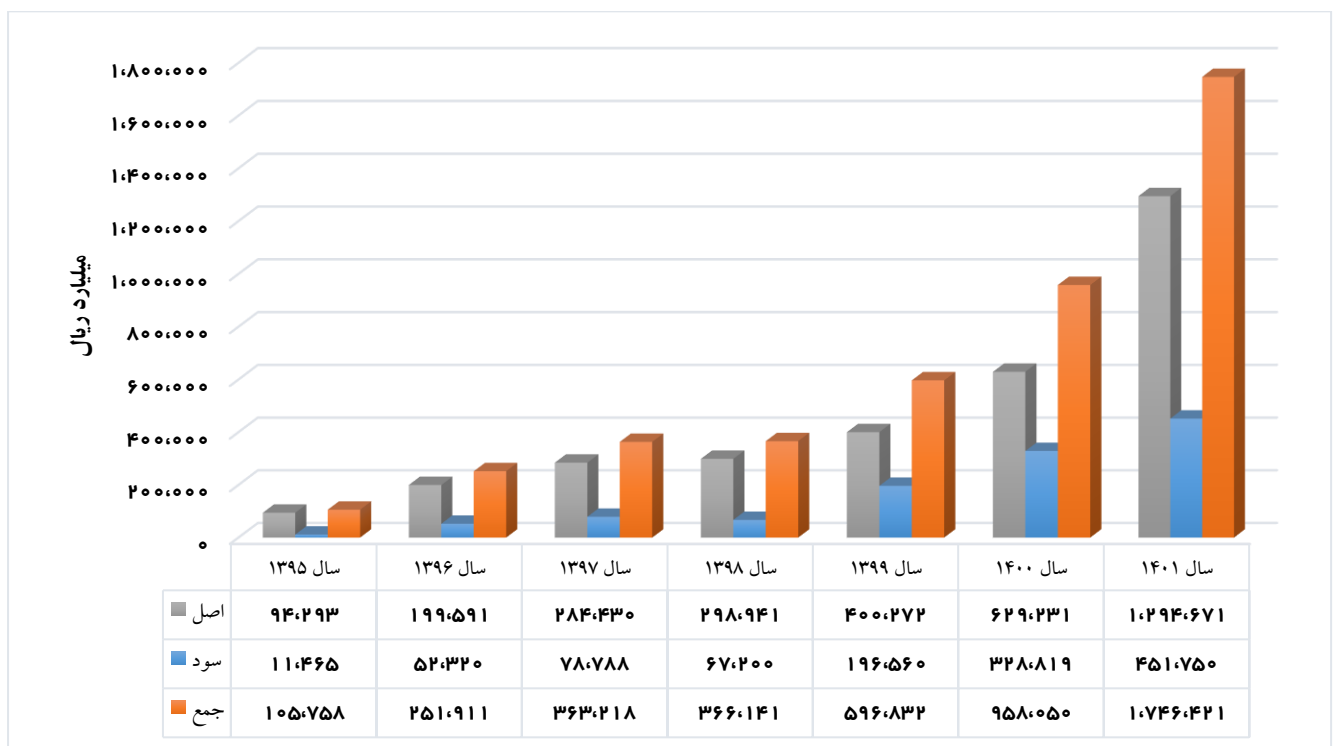
۴،۴ اداره تامین مالی و اوراق بهادار اسلامی

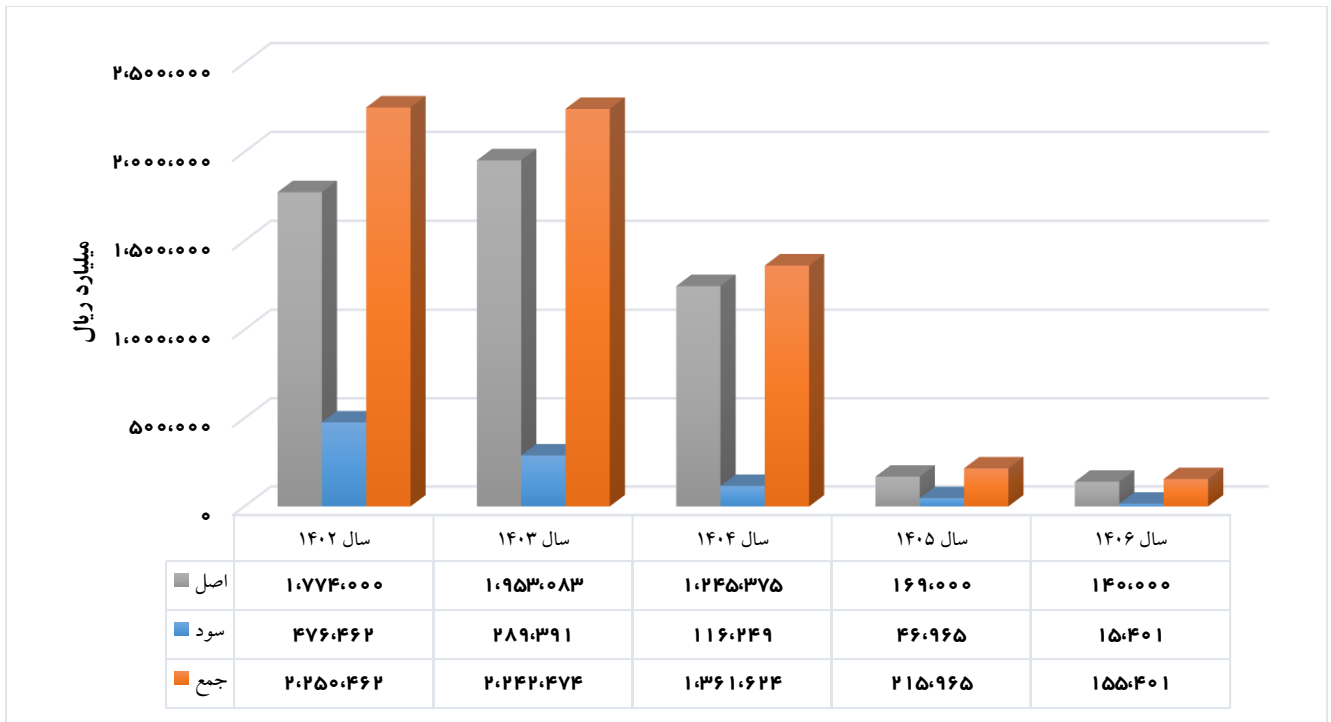
همانگونه که پیش تر عنوان شد، مدیریت انتشار اوراق غیرنقدی دولت که عمدتاً شامل اسناد خزانه اسلامی می باشد بر عهده اداره تامین مالی و اوراق بهادار اسلامی می باشد. اسناد خزانه اسلامی ابزار تامین مالی دولت بدون ایجاد تورم و دست اندازی به منابع بانک مرکزی است که در زمره اوراق بهادار با نام قرار گرفته و بیانگر تعهد دولت به بازپرداخت مبلغ اسمی آن در آینده است. اسناد مذکور از ابزارهای مالی با ماهیت بدهی بوده که بدون کوپن سود منتشر می شود و هدف

اصلی آن، تامین کسری بودجه دولت هاست. علاوه بر انتشار اوراق غیرنقدی، در راستای انجام بهینه امور در خزانه داری کل کشور، وظیفه پیگیری و تسویه به موقع تعهدات دولت برای بازپرداخت اصل و سود اوراق منتشره قبلی بر عهده این اداره می باشد که ارتقاء اعتماد در بازارهای پول و سرمایه نسبت به اوراق دولت را در پی داشته است.

لازم به ذکر است از ابتدای تاسیس مرکز مدیریت بدهی ها تا پایان سال ۱۴۰۱، بالغ بر ۴،۳۸۸،۳۳۱ میلیارد ریال اصل و سود اوراق با تضمین دولت به شرح نمودار ذیل مورد تسویه قرار گرفته است.

همچنین پیش بینی و هماهنگی های لازم برای تسویه به موقع اصل و فرع اوراق بهادار اسلامی در سنوات آتی نیز برعهده این اداره می باشد. نمودار ذیل اعتبارات مورد نیاز برای تسویه اصل و سود اوراق منتشره دولت در سنوات آتی را نمایش می دهد:

جمع	سود	اصل	مبالغ به میلیارد ریال
۶,۲۲۵,۹۲۵	۹۴۴,۴۶۸	۵,۲۸۱,۴۵۸	مانده تعهدات اوراق دولتی تا سال ۱۴۰۶

۱- اضافه می‌نماید، آخرین سررسید اوراق دولتی در حال حاضر در سال ۱۴۰۶ می‌باشد.

از جمله وظایف اداره تامین مالی و اوراق بهادار اسلامی می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد:

۱- تدوین برنامه انتشار و مدیریت انتشار اوراق بهادار اسلامی دولت (غیر نقدی).

۲- توسعه و تنوع ابزارهای تامین مالی (غیر نقدی).

۳- پیش بینی مبالغ مورد نیاز برای تسویه اصل و فرع اوراق بهادار اسلامی منتشره (غیر نقدی).

۴- انجام اقدامات مورد نیاز برای تسویه به موقع اوراق بهادار اسلامی منتشره در سررسید و پرداخت هزینه‌های انتشار اوراق.

۴.۵ اداره مدیریت ریسک، تدوین راهبردها و پایش پایداری بدهی‌های دولت

از ابتدای تشکیل و استقرار مرکز، حسب بررسی تطبیقی تکالیف و وظایف متناظر و متعارف مراکز مدیریت بدهی دولت، تقویت و تمرکز بر اولویت‌های بخش مطالعات و سیاست‌گذاری‌های اقتصادی و مالی مرتبط با حوزه مدیریت بدهی و بازار اوراق دولتی بخش میانی مرکز (Middle Office) هم‌پای بخش پشتیبان (احصای بدهی‌ها/مطالبات) یا (Office Back) در دستور کار قرار گرفته است. از این

منظر کادر کارشناسی بخش مطالعاتی و سیاست‌گذاری مرکز با ترکیبی از دانش آموختگان اقتصاد، مدیریت مالی و حسابداری ذیل اداره مدیریت ریسک، تدوین راهبردها و پایش پایداری بدهی‌های دولت مستقر شد.

وظایف و مسئولیت‌های اداره مدیریت ریسک، تدوین راهبردها و پایش پایداری بدهی‌های دولت به شرح ذیل می‌باشد:

✓ طراحی فرایند اجرایی مدیریت ریسک

✓ شناسایی و ارزیابی ریسک

✓ پایش مستمر ریسک‌های شناسایی شده و محدود کردن ریسک‌ها

✓ تعیین سطح ریسک قابل پذیرش مرکز

✓ تهیه بودجه‌های مدیریت ریسک

✓ تنظیم و ارائه گزارش ریسک متناسب با مخاطبان مربوط

همچنین اقدامات برجسته اداره مذکور از زمان تاسیس تا کنون به شرح موارد ذیل می‌باشد:

۱. تدوین گزارش تحلیل پایداری بدهی (DSA).

۲. سلسله گزارشات سه گانه عملیات بازار باز بانک مرکزی بروی اوراق دولتی با تاکید بر نقش مرکز و خزانه‌داری، آسیب شناسی روند جاری.

۳. تدوین و ارائه لایحه مدیریت بدهی‌های عمومی.

۴. ترجمه و تدوین کتابچه راهنمای نحوه طراحی استراتژی میان مدت مدیریت بدهی (MTDS).

۵. تهیه خبرنامه هفتگی در حوزه اطلاع‌رسانی، شفاف‌سازی و ارتقای دانش عمومی در زمینه مدیریت بدهی‌های عمومی.

۴,۶ اداره ساماندهی و تهاتر بدهی‌ها و مطالبات دولتی

این اداره در راستای اجرا و مدیریت ابزارهای تسویه و تهاتر بدهی‌ها و مطالبات دولت از طریق اسناد تسویه خزانه تشکیل و عمده وظایف آن در اجرای بند (پ) ماده (۲)، ماده (۶) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، بند (س) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور، قانون اصلاح بند (ح) تبصره (۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور و ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه می‌باشد. به موجب احکام قوانین بودجه سنواتی تسویه مطالبات قطعی اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی، نهادهای

عمومی غیر دولتی، صندوق‌های بازنشستگی و شرکت‌های دولتی (حسب مورد) از دولت که در چهارچوب قوانین و مقررات

مربوط ایجاد شده است، با بدهی اشخاص یاد شده به دولت و یا بانک مرکزی، بانکها و موسسات اعتباری غیر بانکی به ترتیب از طریق اسناد تسویه خزانه نوع اول و اسناد تسویه خزانه نوع دوم به صورت جمعی - خرجی، انجام می‌شود. اسناد تسویه خزانه، اسناد تعهدی خاصی است که به منظور تهاتر بدهی‌های قطعی دولت بر اساس قوانین و مقررات مربوط توسط وزارت صادر و در اختیار اشخاص ذیربط قرار می‌گیرد. از جمله اقدامات برجسته اداره ساماندهی و تهاتر بدهی‌ها و مطالبات دولتی می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- ✓ تسویه و تهاتر بدهی و مطالبات دولت از سال ۱۳۹۵ تا پایان سال ۱۴۰۱ از طریق بند (پ) ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور به مبلغ ۱۳۶،۹۹۵ میلیارد ریال و ماده (۶) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور به مبلغ ۲۹۹،۱۰۰ میلیارد ریال صورت پذیرفته است.
- ✓ راه اندازی سامانه مدیریت بدهی‌ها و اوراق بازار پول و سرمایه (ماژول تسویه و تهاتر) برای صدور الکترونیکی اسناد تسویه خزانه نوع اول و دوم .

۴،۷ اداره حسابداری کل و روابط مالی دولت

این اداره در راستای اجرای ماده (۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، شناسایی، ثبت و گزارش بدهی‌ها و دارایی‌های مالی و رویدادهای مالی دولت جمهوری اسلامی ایران که مرتبط با دستگاه اجرایی خاصی نبوده و در دفاتر دستگاه‌های اجرایی ثبت و گزارش نمی‌شوند را بر عهده دارد. اداره حسابداری کل و روابط مالی دولت عهده‌دار دو وظیفه عمده ذیل می‌باشد:

۱- ثبت رویدادهای مالی شامل:

- ✓ ثبت بدهی‌ها و مطالبات دولت جمهوری اسلامی ایران به/از اشخاص حقوقی خصوصی و تعاونی، نهادهای و موسسات عمومی غیر دولتی، بانکها و موسسات اعتباری و نیز شرکت‌های دولتی (حسب مورد)
- ✓ ثبت سرمایه دولت جمهوری اسلامی ایران در شرکت‌های دولتی
- ✓ ثبت بدهی‌های احتمالی دولت جمهوری اسلامی ایران
- ۲- تسویه حساب دولت (خزانه‌داری کل کشور) و وزارت نفت از طریق شرکت‌های تابعه ذی‌ربط.

۵ اقدامات برجسته و دستاوردهای مدیریت بدهی‌های عمومی و روابط مالی دولت

۶ نگاهی به عملکرد مرکز مدیریت بدهی‌های عمومی و روابط مالی دولت در سال ۱۴۰۱

در راستای اطلاع‌رسانی، شفاف‌سازی و ارتقای دانش عمومی در زمینه مدیریت بدهی‌های عمومی گزیده‌ای از عملکرد مدیریت بدهی‌های عمومی تا پایان سال ۱۴۰۱ به شرح ذیل ارائه می‌شود:

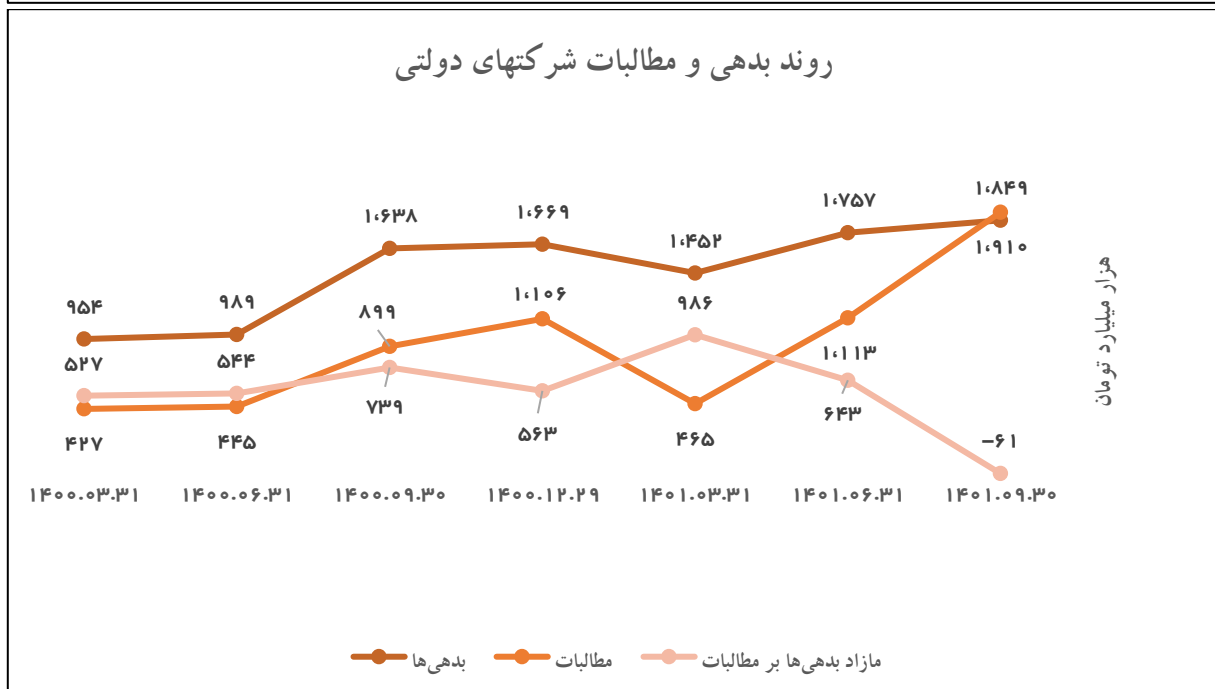
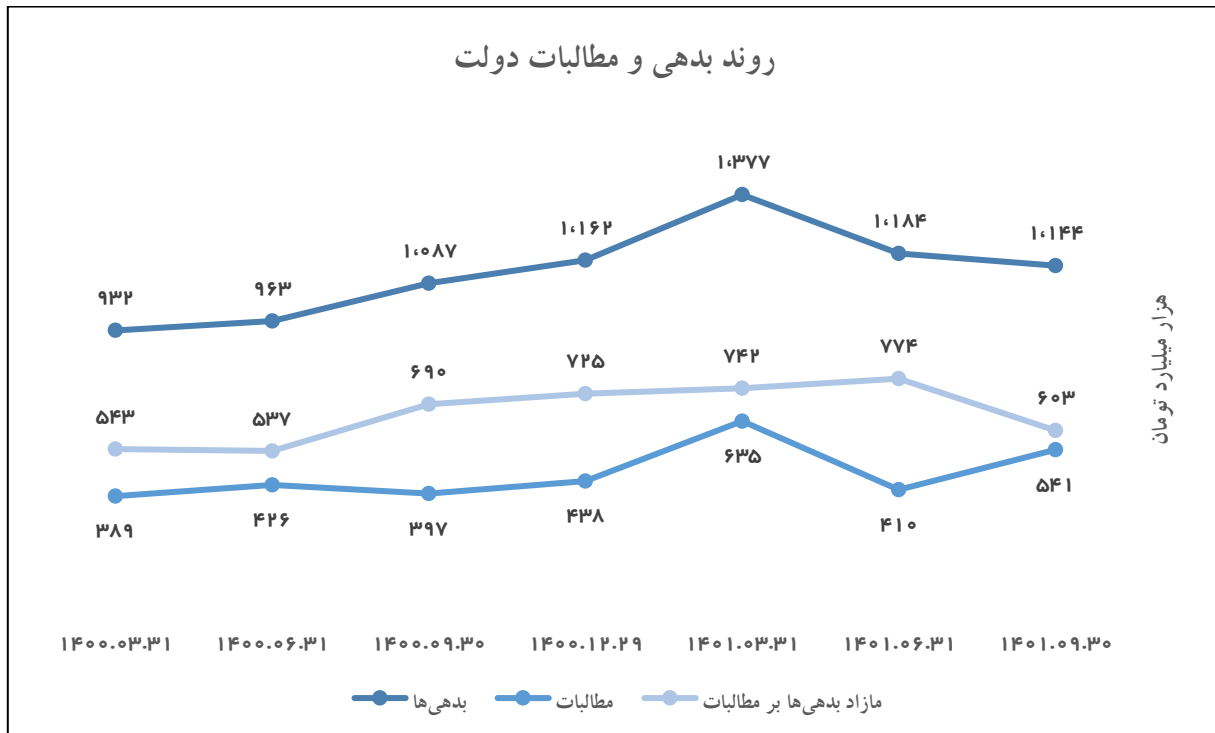
۶،۱ وضعیت کلان بدهی‌ها و مطالبات دولت و شرکت‌های دولتی در پایان تابستان ۱۴۰۱

در اجرای انجام تکالیف قانونی مندرج در بند (الف) ماده (۱) قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مصوب اردیبهشت ماه سال ۱۳۹۴ و ماده (۳) آیین نامه اجرایی آن موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۲۴۰/ت/۵۲۲۳۰ هـ مورخ ۱۳۹۴/۵/۱۷ هیات محترم وزیران، گزارش جامع بدهی‌ها و مطالبات دولت و شرکت‌های دولتی می‌باید در مقاطع فصلی و سالانه براساس آخرین اطلاعات درج شده توسط دستگاه‌های اجرایی در سامانه مدیریت اطلاعات بدهی‌ها و مطالبات دولت (سماد) تهیه و به مراجع قانونی ذیربط ارائه شود. اضافه می‌نماید، از آبان ماه ۱۳۹۴ تاکنون بالغ بر ۳۶ گزارش جامع فصلی و سالانه تهیه و برای ارائه به مراجع ذیربط برای رییس جمهور محترم ارسال شده است. این گزارش‌ها بر مبنای اطلاعات ثبت شده (بیش از ۱۷۴,۷۰۰ فقره گزارش) توسط بیش از ۴۵۰۰ دستگاه‌های اجرایی (نقطه گزارشگری) از سراسر کشور و مستند به تراز مالی آن‌ها، پس از بررسی و پالایش تهیه و تجمیع شده است. شایان ذکر است براساس اطلاعات ثبت شده در سامانه فوق‌الذکر تا پایان تابستان سال جاری، بدهی‌ها و مطالبات دولت برحسب طبقات مندرج در ماده (۱) قانون مذکور به ترتیب مبلغ ۱۴۴۴۴۷۶ میلیارد تومان و مبلغ ۵۴۱۱۰۱ میلیارد تومان می‌باشد که جزئیات آن به شرح ذیل ارائه شده است:

۶،۲ گزارش بدهی‌ها و مطالبات دولت و شرکت‌های دولتی (میلیون ریال)

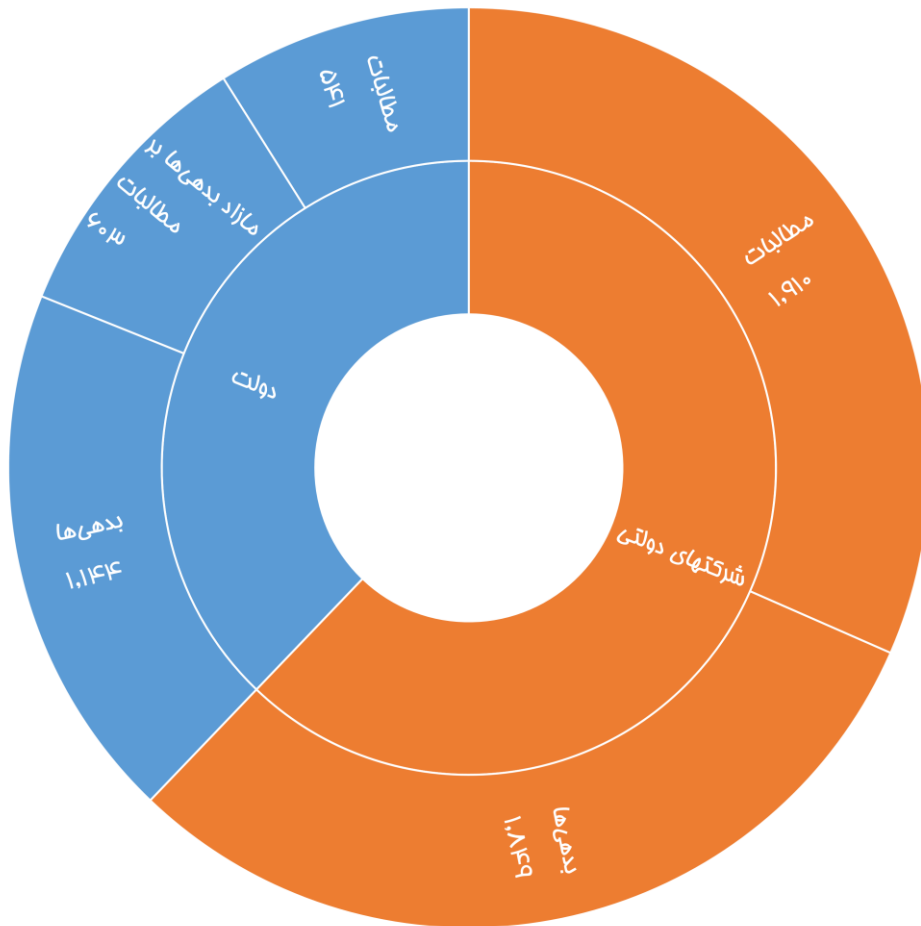
عنوان	آذر ماه ۱۴۰۱	شهریور ماه ۱۴۰۱	افزایش (کاهش)
بدهی‌های دولت	۱۱,۴۴۴,۷۵۷,۳۶۹	۱۱,۸۳۹,۳۵۷,۴۹۸	(۳۹۴,۶۰۰,۱۲۹)
مطالبات دولت	۵,۴۱۱,۰۱۱,۴۹۲	۴,۱۰۱,۶۸۰,۱۳۷	۱,۳۰۹,۳۳۱,۳۵۶
مازاد بدهی‌ها بر مطالبات دولت	۶,۰۳۳,۷۴۵,۸۷۷	۷,۷۳۷,۶۷۷,۳۶۱	(۱,۷۰۳,۹۳۱,۴۸۴)
بدهی‌های شرکت‌های دولتی	۱۸,۴۹۱,۴۶۳,۹۹۲	۱۷,۵۶۶,۴۴۶,۰۱۰	۹۲۵,۰۱۷,۹۸۲
مطالبات شرکت‌های دولتی	۱۹,۱۰۰,۹۴۶,۳۵۷	۱۱,۱۳۴,۶۸۷,۹۷۷	۷,۹۶۶,۲۵۸,۳۸۰
مازاد بدهی‌ها بر مطالبات شرکت‌های دولتی	(۶۰۹,۴۸۲,۳۶۵)	۶,۴۳۱,۷۵۸,۰۳۳	(۷,۰۴۱,۲۴۰,۳۹۸)

۶,۳ روند بدهی ها و مطالبات دولت و شرکت های دولتی

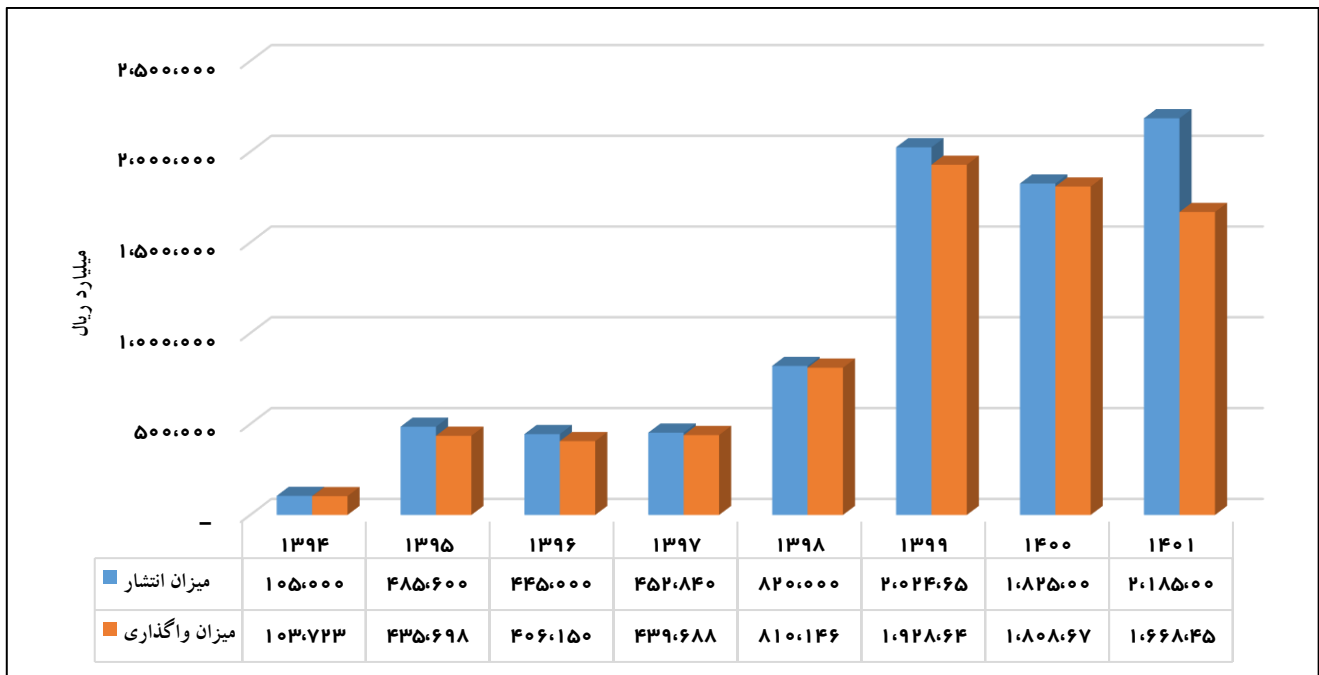
۶,۴ آخرین وضعیت بدهی‌ها و مطالبات دولت و شرکتهای دولتی

آخرین وضعیت بدهی و مطالبات دولت و شرکتهای دولتی برای دوره منتهی به ۱۴۰۱/۰۹/۳۰
(هزار میلیارد تومان)

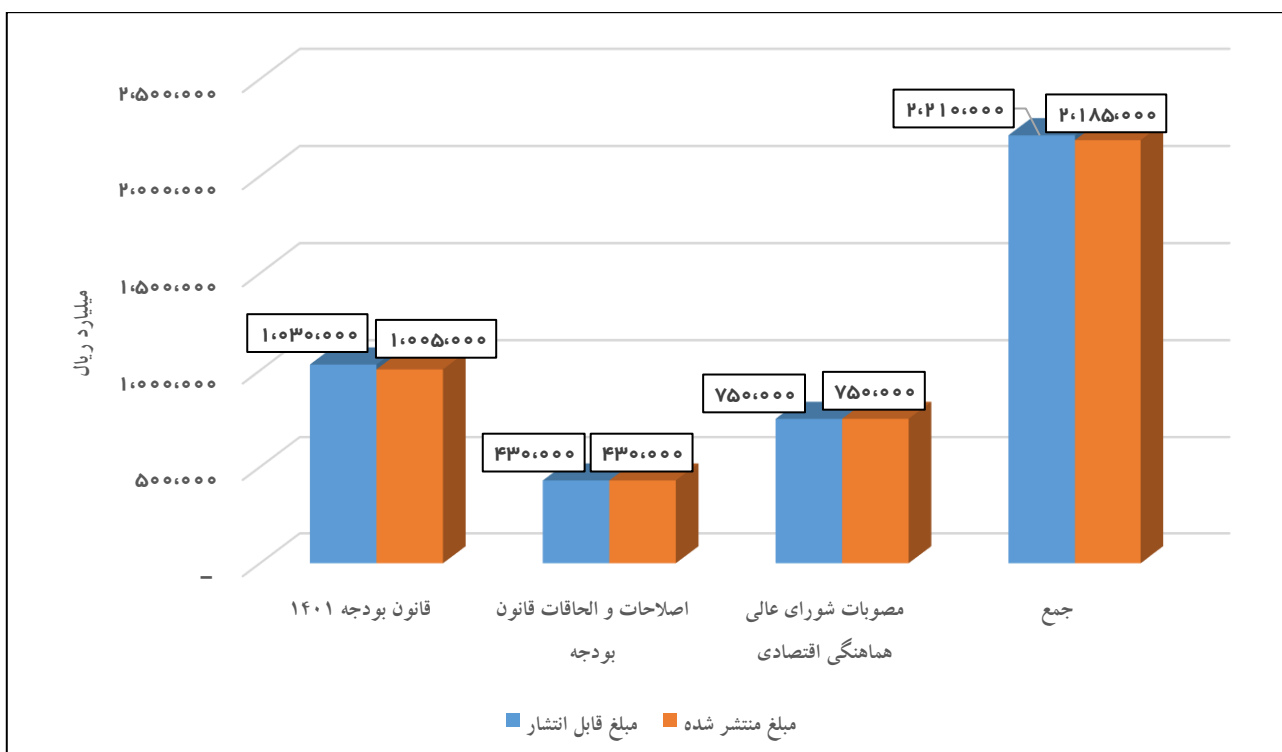
۶.۵ عملکرد انتشار و تسویه اوراق مالی اسلامی

۶.۵.۱ عملکرد انتشار و عرضه اوراق دولتی در سنوات گذشته تاکنون

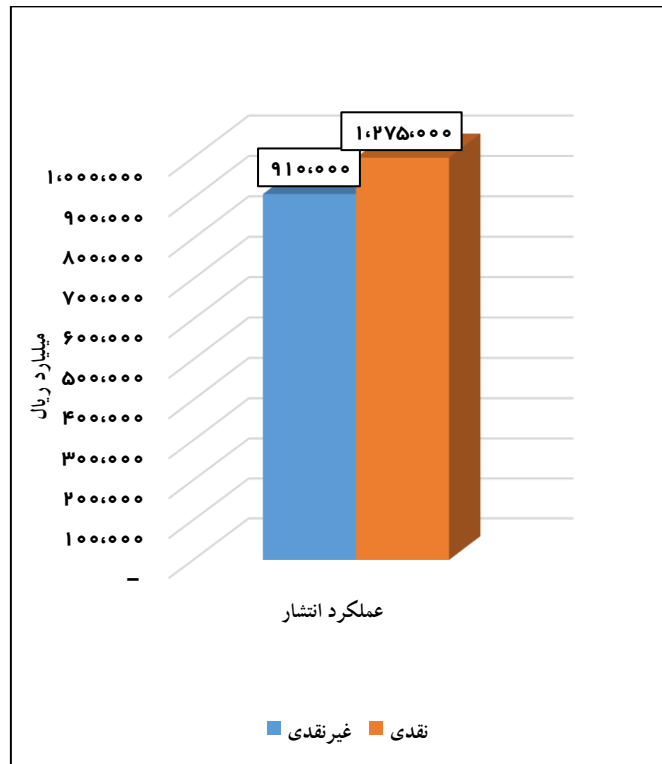

* عملکرد واگذاری اوراق بر مبنای اطلاعات دریافتی از عاملین واگذاری اسناد خزانه اسلامی می باشد. شایان ذکر است در ارتباط با عملکرد سال ۱۴۰۱، مهلت قانونی واگذاری اسناد خزانه اسلامی تا پایان شهریور ماه سال ۱۴۰۲ می باشد.

۶.۵.۲ عملکرد انتشار اوراق دولتی مطابق با ظرفیت های قانونی در سال ۱۴۰۱

۶,۵,۳ عملکرد انتشار اوراق دولتی از ابتدای سال ۱۴۰۱ به تفکیک نوع انتشار

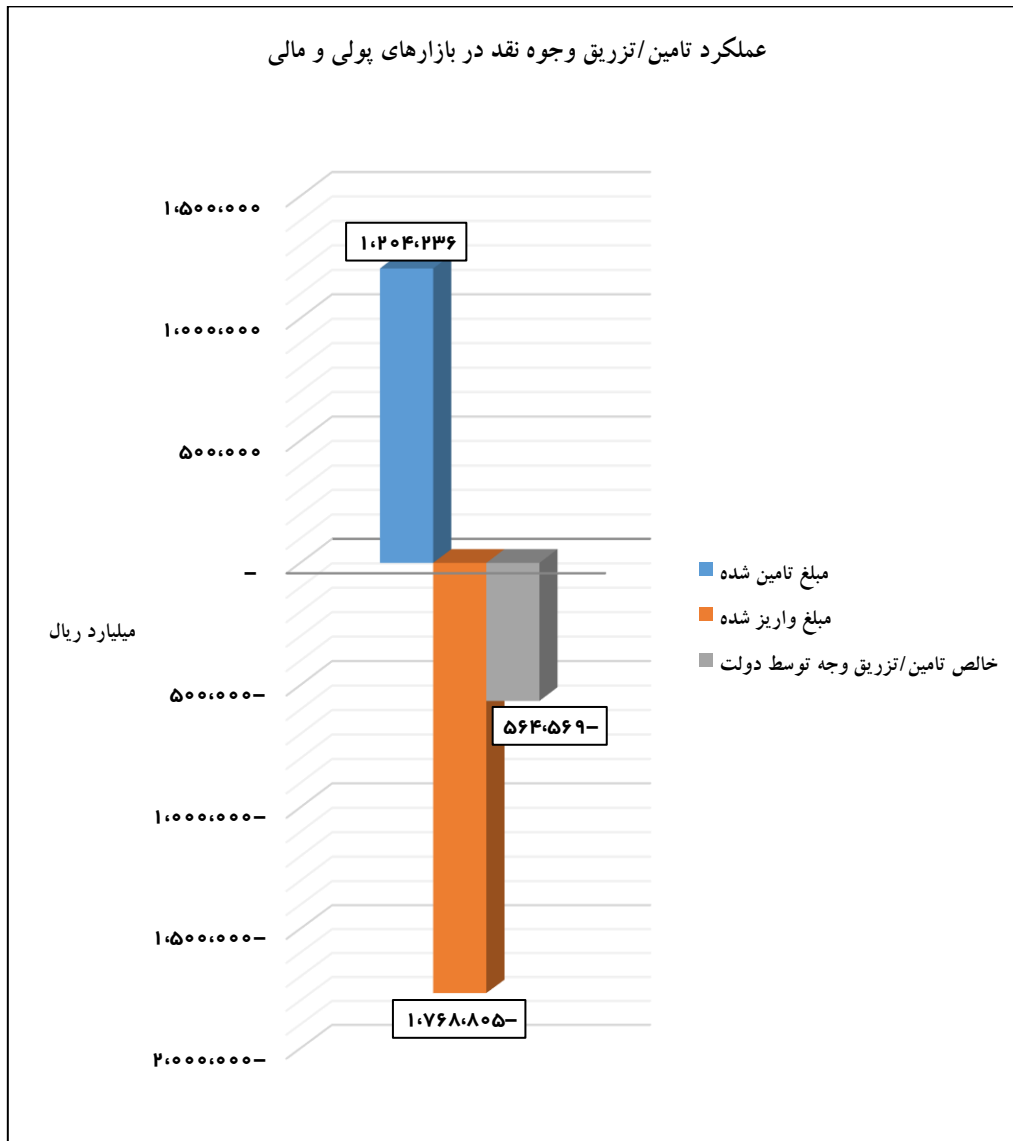

مبلغ نقد تامین شده از طریق فروش اوراق نقدی معادل ۱,۲۰۴,۲۳۶ میلیارد ریال بوده است. با توجه به اینکه اسناد خزانه اسلامی از طریق دستگاه‌های اجرایی دارای سهمیه به طلبکاران دولت واگذار می‌شود، لذا واگذاری آن به صورت تدریجی است و از محل انتشار اوراق مذکور وجوه نقد به حساب خزانه‌داری کل کشور واریز نمی‌گردد.

۶,۵,۴ میزان تعهدات و عملکرد تسویه اوراق دولتی در سال ۱۴۰۱ (میلیارد ریال)

عنوان	مبلغ تسویه شده	تعهدات باقیمانده تا پایان سال
اصل اوراق دولتی	۱,۲۹۴,۶۷۱	۰
سود و کارمزد اوراق دولتی	۴۷۴,۷۵۰	۰
جمع	۱,۷۶۸,۸۰۵	۰

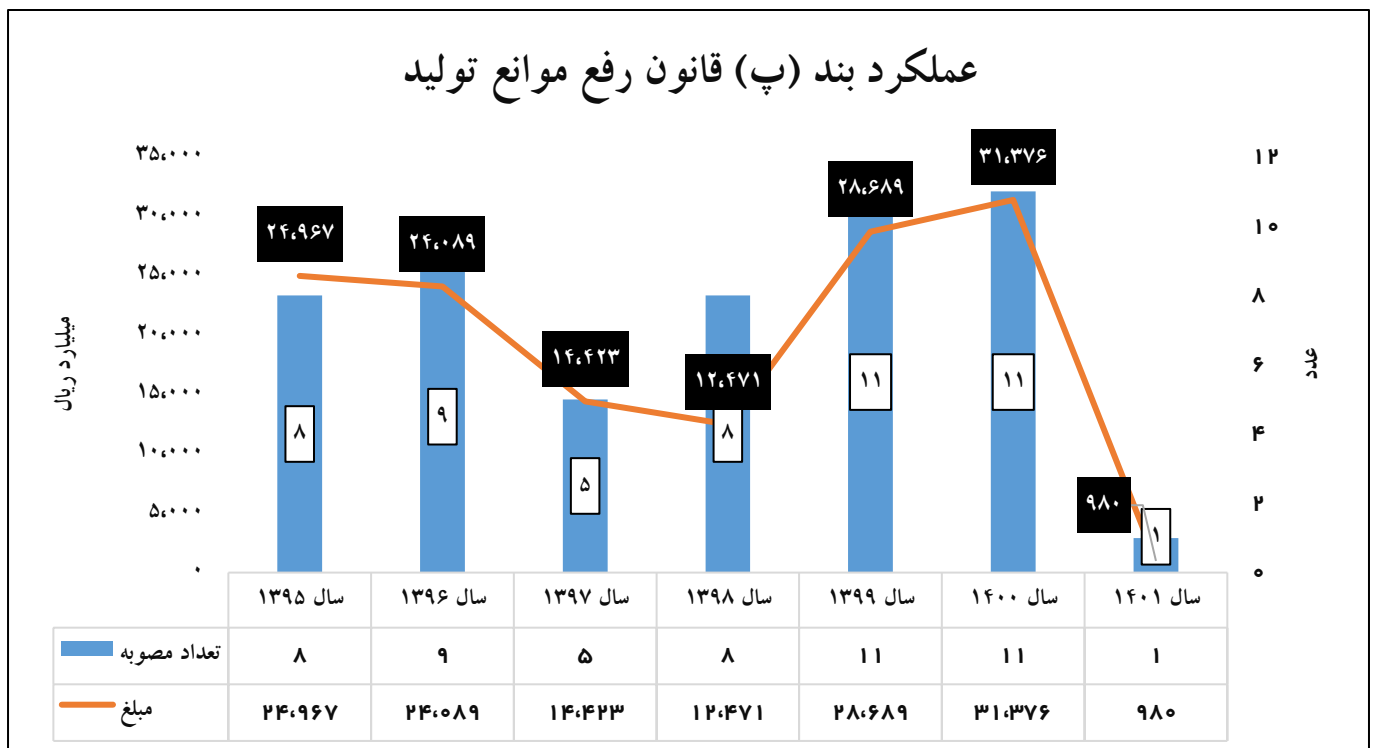
خالص وجه نقد تامین/تزریق شده توسط دولت در نتیجه انتشار و تسویه اوراق مالی اسلامی از ابتدای سال ۱۴۰۱: ۶,۵,۵

۶,۶ عملکرد تسویه و تهاتر بدهی ها و مطالبات

۶,۶,۱ عملکرد بند (پ) ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور

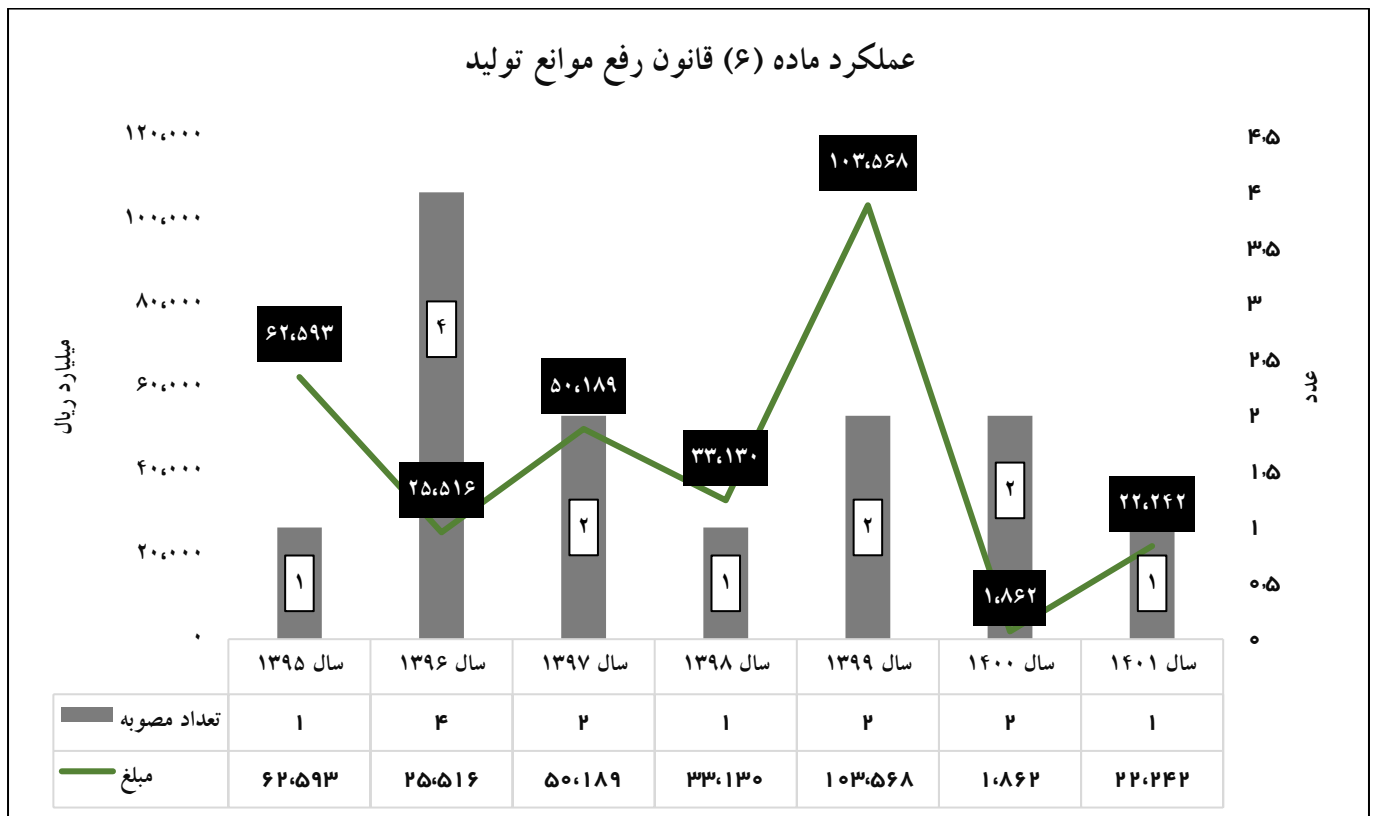
بر اساس بند (پ) ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، دولت مکلف است در صورت درخواست اشخاص حقیقی و حقوقی خصوصی و تعاونی، مطالبات خود از آنان را با بدهی شرکت های دولتی به آنها تهاتر کند. شرکت دولتی که به این ترتیب جایگزین بدهکار می شود، موظف است مبلغ بدهی تسویه شده را به حساب درآمد عمومی نزد خزانه داری کل کشور واریز کند. در ضمن به موجب تبصره (۱) ذیل بند یاد شده، دولت مجاز است این حکم را در مورد اشخاص، نهادها و موسسات عمومی غیردولتی و بانکها نیز اجرا کند. عملکرد کلی حکم یاد شده به شرح نمودار ذیل است:

همانگونه که ملاحظه می شود از سال ۱۳۹۵ تا اکنون از محل بند (پ) ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور، با صدور ۵۳ فقره مصوبه به مبلغ ۱۳۶,۹۹۵ میلیارد ریال تهاتر مطالبات دولت با بدهی شرکت های دولتی انجام شده است.

۶,۶,۲ عملکرد ماده (۶) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور

به موجب ماده (۶) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور مقرر شده است آن دسته از بدهی های شرکت های دولتی (مورد تایید سازمان حسابرسی) که ناشی از تکالیف قانونی بوده و براساس حکم قانونی، دولت مجاز به تضمین بازپرداخت آنها شده است و همچنین بدهی شرکت های مادر تخصصی ناشی از تعهدات دریافت تسهیلات برای اجرای طرح ها و پروژه های سرمایه گذاری که بعداً به شکل دارایی در چارچوب مقررات قانونی مربوط واگذار شده، لیکن تعهدات مذکور به خریدار منتقل نگردیده است، با پیشنهاد وزارت امور اقتصادی و دارایی و تصویب هیات وزیران به بدهی دولت منتقل می شود و در مقابل به میزان بدهی قابل انتقال به حساب بدهی دولت، سرمایه دولت به همان میزان در شرکت مربوط افزایش یابد. عملکرد حکم مذکور از زمان تصویب قانون، به شرح نمودار ذیل است:

با توجه به مراتب فوق، عملکرد ماده (۶) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور از سال ۱۳۹۵ تا کنون تعداد ۱۳ مصوبه و جمعاً به مبلغ ۲۹۹,۱۰۰ میلیارد ریال بوده است.

۶,۶,۳ عملکرد بند (س) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور

به موجب بند (س) تبصره مذکور بدهی های بانکی و مالیاتی مربوط به طرح های برق آبی و حرارتی و نیز مطالبات پیمانکاران و مشاورین این طرح ها، از محل مطالبات وزارت نیرو (شرکت توانیر) از دولت بابت مابه التفاوت قیمت های تکلیفی و تمام شده برق، به صورت جمعی - خرجی تا سقف یکصد هزار میلیارد ریال قابل تسویه و تهاتر خواهد بود. که گزارش عملکرد بند یاد شده به شرح ذیل می باشد.

نوع تهاتر	تعداد مصوبه	مبلغ کل مصوبات (به میلیارد ریال)
مالیاتی	۲	۱۲,۷۲۱
بانکی	۱	۸۷,۲۷۹
جمع کل	۳	۱۰۰,۰۰۰

۶,۶,۴ عملکرد قانون اصلاح بند (ح) تبصره (۵) قانون بودجه سال ۱۴۰۱ کل کشور
 به موجب قانون اصلاح بند (ح) تبصره مذکور تا مبلغ پنجاه هزار میلیارد ریال از مطالبات دولت که در اجرای بند (پ) ماده (۲) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور به شرکت های دولتی منتقل شده و یا می شود، با اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی از بدهی های دولت ناشی از مواردی مانند یارانه قیمت های تکلیفی به شرکت های مذکور از جمله شرکت های زیرمجموعه بخش برق وزارت نیرو، کسر و تسویه شده تلقی می شود.

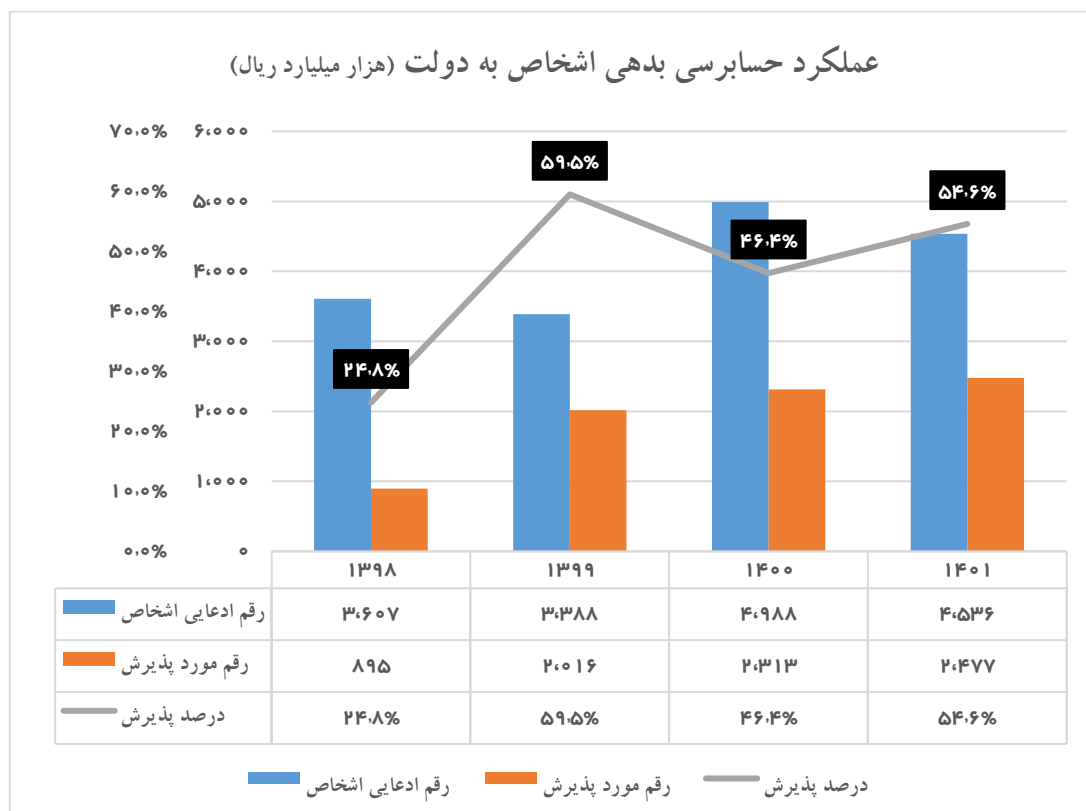
نوع تهاتر	تعداد مصوبه	مبلغ کل مصوبات (به میلیارد ریال)
اعلام مصوبات صادره شده	۱	۲۵,۴۶۵
پیش نویس مصوبات ارسالی بند پ	۲	۲۴,۵۳۵
جمع کل	۳	۵۰,۰۰۰

۶,۶,۵ عملکرد ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه
 به استناد بند (د) ماده (۲۸) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) و با توجه به درج ردیف درآمدی ۳۱۰۴۰۴ "منابع حاصل بابت تسویه بدهی ماده ۳۲ قانون برنامه و بودجه شرکت های دولتی بخش آب به دولت (جمع - خرجی)" و "مابه التفاوت قیمت تکلیفی و قیمت تمام شده فروش هر متر مکعب آب و برق (جمع - خرجی)" تسویه و تهاتر بدهی شرکت های زیرمجموعه وزارت نیرو برای طرح های تملک دارایی های سرمایه ای خاتمه یافته موضوع ماده (۳۲) قانون برنامه و بودجه کشور با مطالبات حسابرسی شده از دولت بابت مابه التفاوت قیمت های تکلیفی و قیمت تمام شده فروش هر مترمکعب آب و برق از محل ردیف های فوق الذکر به صورت جمع - خرجی امکان پذیر می باشد.

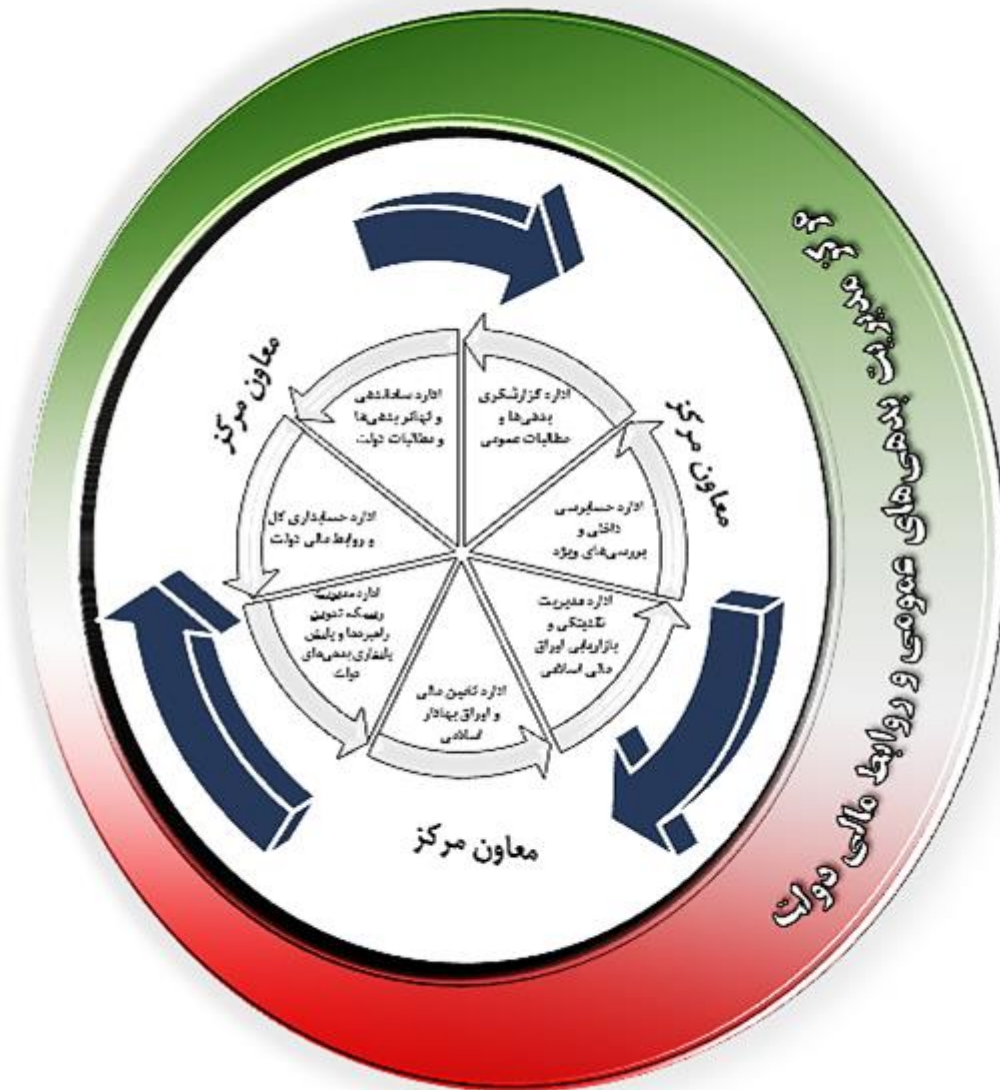
نوع تهاتر	تعداد مصوبه	مبلغ کل مصوبات (به میلیارد ریال)
بخش آب	۳	۲۳,۹۳۴
بخش برق	۲	۵,۲۹۶
جمع کل	۵	۲۹,۲۳۰

۶,۷ گزارش عملکرد حسابرسی بدهی‌ها

در اجرای تبصره (۲) ماده (۱) آیین نامه اجرایی ماده (۱) قانون رفع موانع تولید رقابت پذیر و ارتقای نظام مالی کشور موضوع تصویب نامه شماره ۶۱۲۴۰/ت/۵۲۲۳۰ هـ مورخ ۱۳۹۴/۵/۱۷ هیات محترم وزیران، که مقرر می‌دارد «بدهی‌ها و مطالبات دولت که توسط دستگاه اجرایی ذیربط اعلام نشده باشد، با اعلام وزارت امور اقتصادی و دارایی و تایید سازمان حسابرسی قطعی تلقی می‌شود»، بدهی‌ها و مطالبات دولت که متولی خاصی ندارد، بر اساس اعلام اشخاص مدعی طلب از دولت مورد رسیدگی اولیه از حیث مبانی قانونی ایجاد تعهد بر ذمه دولت، قرار گرفته و نتیجه آن برای انجام رسیدگی جامع و صدور گزارش حسابرسی ویژه و تعیین ارقام قطعی طلب از دولت به سازمان حسابرسی و یا مرجع قانونی حسابرسی ذیربط ارسال می‌شود.

همانگونه که ملاحظه می‌شود، از سال ۱۳۹۸ تا کنون مبلغ ۱۶,۵۱۸ هزار میلیارد ریال رقم مورد ادعای اشخاص مورد حسابرسی قرار گرفته که از رقم مذکور، مبلغ ۷,۷۰۰ هزار میلیارد ریال (حدود ۴۶٪) مورد پذیرش قرار گرفته است.

تهیه و تنظیم: اداره مدیریت ریسک، تدوین راهبردها و پایش پایداری بدهی‌های دولت

<https://iridmo.mefa.ir>

Riskmgn@mefa.gov.ir

<https://sokhan.mefa.ir:/۸۰۸۲>